

Seeing the World Through the Eyes of One Another

פרשת משפטים - שקלים, תש"פ

1) שמות (משפטים) – פרק כד

ג ויבא מִשֵּׁה, ויספר לעם את כל-דברי ד' ואת, כל-המשפטים; ויען כל-העם קול אחד, ויאמרו, כל-הדברים אשר-דבר ד' נעשה. ד ויכתב מִשֵּׁה, את כל-דברי ד', וישכם בבקר, ויבן מזבח תחת הָהָר; וישתים עֶשְׂרֵה מִצֵּבָה, לשנים עשר שבטי ישראל. ה וישלח, את-נערי בני ישראל, ויעלו, עלת; ויזבחו זבחים שלמים, לד' פרים. ו ויקח מִשֵּׁה חֲצֵי הַדָּם וישם באגנות; וחצי הדם זרק על-המזבח. ז ויקח ספר הברית, ויקרא באזני העם; ויאמרו כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע. ח ויקח מִשֵּׁה את הדם, ויזרק על העם; ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ד' עמכם, על כל הדברים האלה.

2) רש"י (שם)

ויקח משה חצי הדם - מי חלקו? מלאך בא וחלקו.

3) אהלי שם – פרשת משפטים, עמ' סה-סו (ר' שם קלינגברג זצ"ל הי"ד)

ושאל המגיד הקדוש מקאזניץ למה הקפידה התורה לחלק כל כך בשוה, ומה אם חלק השם יהיה קצת יותר, עד שהוצרך לבא מלאך ולחלק הדם? ותירץ שרצון השי"ת הוא להראות חבתו לישראל שלא היא חלקו גדול משלהם, והיה זה גם בחודש סיון שמזלו תאומים וכפי שאומרים "איין בלוט איין פלייש" לרמוז על החיבה הנ"ל – שוה בשוה ללא הכרעה.

ואמר כ"ק אאמו"ר זצ"ל להסביר זה – ע"פ מה שאמרו שלשה כנויי חיבה קרא ה' לישראל עמו, א. בנים אתם לה' אלקיכם, ב. למען אחי ורעי, ג. ותאומים כמ"ש (בשה"ש) פתחי לי אחותי וגו'. וכנגדם רומזים הנקודות: שוא בחינת בנים, נקודה מעל נקודה. צירי – בחינת אחי ורעי, זה על יד זה בשוה. וחיריק – נקודה אחת, כפי שמובא במדרש, לא נתקררה דעתו עד שקראה אחותי, בחי' תאומים יחוד גמור. ולכן, הפסוק בשיר השירים פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי כולם בסוף בחיריק. ואפשר לרמוז כל ג' סוגי חיבה במלת "בראשית" בשעת בריאת העולם – ב' בנים, ר' ריעים, ואחריו אי אחותי. וכן הנקודה הראשונה תחת הב' היא "שוא" זה רומז על בחי' בנים כנ"ל, ואח"כ ה"צירי" זה רומז בחי' ריעים, ותחת השין – חיריק זה בחי' תאומים – תמתי, שהוא היחוד הגמור והוא פלא והפלא.

4) מסכת אבות - פרק א, משנה ב (ע"פ מהר"ל מפראג זצ"ל)

שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד: על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים.

5) מסכת מגילה דף יג:

אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו. והיינו דתנן: באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים.

6) אסתר - פרק ג, פסוק ח

ויאמר המן למלך אחשוורוש ישנו עם אחד מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך; ודתיקם שנות מפל-עם, ואת-דתי המלך אינם לעשים, ולמלך אין שנה להניחם.

7) בינה לעתים - דרוש כב (ר' עזרי' פיגו זצ"ל) [1579-1647]

כוונת המן היה לקטרג ולהלשין עליהם שאין ביניהם אחדות ושלוה. ואף שהם 'מפוזרים' מעט הנה ומעט הנה, והיה מן הראוי, אחר היותם רחוקים אלו מאלו, שאותו המעט הנמצא יחד יהיה לאחדים באהבה עזה בלב אחד לא יפרדו. ואינם כן, אלא הוא מפורד בינו לבינו, כל אחד מתרחק ומתפרד מחברו.

8) שמות (כי תשא) – פרק ל, פסוקים יא-טז

יא וידבר ד' אל מִשֵּׁה לאמר. יב כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם, ונתנו איש כפר נפשו לד' בפקד אתם; ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם. יג זה יתנו, כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש: עשרים גרה השקל מחצית השקל, תרומה לד'. יד כל העבר על הפקדים, מבין עשרים שנה ומעלה יתן, תרומת ד'. טו העשיר לא ירבה, והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את תרומת ד' לכפר על נפשתיכם. טז ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל, ונתת אתו על עבדת אהל מועד; והיה לבני ישראל לזכרון לפני ד' לכפר על נפשתיכם.

9) אוהב ישראל - פרשת שקלים (ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא ז"ע)

...הנה כתיב בסוף פי משפטים¹ "וַיִּקַּח מִשֵּׁה חֲצֵי הַדָּם וַיִּשֶׂם בְּאַגָּנֹת; וַחֲצֵי הַדָּם, זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ... וַיִּקַּח מִשֵּׁה אֶת הַדָּם, וַיִּזְרַק עַל הָעֵם; וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ד' עִמָּכֶם".
 להבין כוונת משרע"ה בזה, **למה חלק הדם לשתיים והחצי שם באגנות?** י"ל דהנה כתיב "שָׁרַף אֶגֶן הַסֶּהַר, אֶל יַחֲסֵר הַמִּזְבֵּחַ" (שיר השירים ז, ג). **וזה קאי על הסנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן עגולה כמו הסהר כשאינה במילואה עדיין וכמאחז"ל (סנהדרין דף לו:). אכן הכל צריך טעם ושום שכל. למה היו יושבין כסדר זה דוקא כחצי עיגול? וי"ל שזה מרמז על סוד עתיק. איך קוב"ה וישראל חד אינון ומתייחדין ומתדבקין כביכול ע"י מצות התורה, כי כבר נתבאר אצלנו כמה פעמים סוד ישראל עלה במחשבה להבראות (בי"ר א). והיינו כי עיקר הסכמה הרצון הקדום הפשוט אשר עלה במחשבה הקדומה לכל הקדומים להאציל ולברוא את העולמות היה רק ע"י רצון תואר המלכות. כי אין מלך בלא עם. ולזה האציל וברא הבורא ב"ה ובי"ש הנכבד והנורא כל העולמות העליונים הקדושים והעולמות התחתונים... ובפרט לבני ישראל עם קרובו אשר נשמותיהם חצובים ואחוזים ודבוקים בכסא כבודו ית'... וכביכול כביכול הבורא ב"ה ובי"ש לגודל עוצם אהבתו לבני ישראל עם קרובו ולמען טובו וחסדו הגדול מצמצם את עצמו כביכול וכביכול להקרא בשם בחי' פלג גופא. ובני"י הם בחי' פלג גופא השני... ולרמז יחוד הק' הזה היו הסנהדרין יושבים כחצי גורן עגולה בבחי' פלג והחצי השני כביכול כביכול הוא הבורא ב"ה ובי"ש משלים להיות אתדות גמור ואמיתי. והיינו ע"י התורה והמשפט אמת היוצא מפי הסנהדרין לכל ישראל וכולא ברזא דאחד.**
 והנה דרך האנשים הכורתים ברית יחד והיו לבשר אחד ודיעה אחת אז דרכם למסור כאו"א נפשו עבור חבירו. ונמצא דמם מעורב יחד כי הדם הוא הנפש שהוא עיקר כח הנפשי וכמ"ש האברבנאל בס' מצמיח ישועה. דשורש הדבר של כריתות הברית הוא הנוהג שבעולם כששני מלכים כורתים ברית לתווד האהבה ביניהם ולהיות כ"א בעזר וסיוע של חבירו, אז שותין כל אחד כוס יין וכל אחד נוקף אצבעו ומורידין טיפה של דם לתוך הכוס, וכל אחד שותה כוס המעורב בטיפת דם של חבירו. וזה הדבר מורה שמערבין את דמם הוא החיות שלהם כי הדם הוא הנפש להיות להם לב אחד ויהיו בהם אחדות. וכל אחד מחויב ליתן דמו ולמסור נפשו עבור חבירו זהו הכריתות ברית. והנה מלכותא דרקייע כעין מלכותא דארעא. ולרמז זה לקח משרע"ה רבן של כל הנביאים חצי הדם וישם באגנות לרמז על אגן הסהר שהם בחי' פלג גופא. וחצי הדם זרק על המזבח כביכול לרמז על פלג הזכר ומן הדם שבאגנות זרק על העם לרמז על המבואר שכביכול הדמים שהם הכוחות מעורבים זה בזה, ושיהיה הכח ביד ישראל למס"נ על קדושת שמו ית' וית'. והוא הוא כריתות הברית. ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ד' עמכם, להיות עמכם ביחוד גמור וברזא דאחד...
 ומעתה ע"פ כל הדברים האלה נבוא אל ביאור הפסוקים והמד"ת הנ"ל "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם" היינו שהבורא בהוב"ש צוה למשרע"ה "כי תשא גו"י" כשיצטרך להגדיל את קומתו של ישראל ולהנשאם בנשיאות ראש לאשר הם בעת וזמן ההוא בבחי' קטנות ח"ו. וזהו "לפקודיהם" מלשון חסרון. אז יתנו כאו"א מישראל מחצית השקל הקודש והיינו שיתחזקו אז בני"י את עצמם בעת ההוא ולעמוד על נפשם שיראו לחבר את האוהל להיות אחד לבל יהיו ח"ו בבחי' פלג גופא רק שיתנו גם הם בחי' מחצית השקל משלהם והיינו פלג השני לחבר את האוהל שיהיו בבחי' שקל שלם.

10) שמות (משפטים) - פרק כב, פסוק כא
 כָּל אֱלֻמָּנָה וַיְתוֹם לֹא תִעֲנֶנּוּ.

11) מסכת בבא מציעא דף סב.

שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חבירו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: "וַחֲצֵי אַחִיף עִמָּךְ" (ויקרא כה, לו) - חייך קודמים לחיי חבירך.

12) ויקרא (בהר) - פרק כה, פסוק לו

וְכִי יָמוּךְ אַחִיף עִמָּךְ, וְנִמְכַר לָךְ, לֹא תַעֲבֹד בוֹ עֲבֹדַת עֶבֶד

13) דברים (ראה) - פרק טו, פסוק טז

וְהָיָה כִּי יֹאמֶר אֱלֹיף לֹא אֵצֵא מֵעַמִּי כִּי אֶהְבֵּד וְאֶת בֵּיתְךָ כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ.

14) מסכת קידושין דף כב.

ת"ר: כי טוב לו עמך - עמך במאכל עמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי תבן, מכאן אמרו: כל הקונה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו.

It is well to remember that the entire universe, with one trifling exception, is composed of others.

¹ פרק כד, פסוק ו - ה